

PÄIVÄHOIDON JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖ PORISSA

Karita Kojo ja Janita Lehtinen

Opinnäytetyö, kevät 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kojo ,Karita & Lehtinen, Janita. Päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö Porissa. Diak, Pori, kevät 2016, 45sivua. 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK). + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyön toimivuutta Porin alueella. Tavoitteena oli selvittää työntekijöiden kokemuksia yhteistyöstä sekä heidän näkemyksiä yhteistyön haasteista ja kehitystarpeista. Lähestyimme työn aihetta tutkimuskysymysten avulla: Miten yhteistyö toimii päivähoiton ja lastensuojelun välillä? Millaisia haasteita se sisältää? Ja miten sitä tulisi kehittää?

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin kahden teemahaastattelun avulla. Haastattelut järjestimme ryhmähaastatteluina haastateltavien työyksiköissä. Toteutimme yhden haastattelusta Porin lastensuojelutoimistolla ja toisen kaupungin päiväkotiyksikössä. Haastattelun tulokset analysoimme laadullisella sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulosten perusteella päivähoiton ja lastensuojelun välinen yhteistyö on kehittynyt vuosien varrella ja nykyisin siihen ollaan melko tyytyväisiä työntekijöiden keskuudessa. Esiin nostettiin yhteistyössä ilmenneitä haasteita sekä kehittämistarpeita.

Tutkimuksessa nousi esiin lastensuojelun toive päivähoiton rohkeudesta yhteydenottamisesta lastensuojeluun sekä puheeksiottoon vanhempien kanssa. Päivähoidon puolelta painotettiin tiedonkulkua ja työntekijöiden pysyvyyttä. Lisäksi toivottiin, että perheen kanssa tehtävä työ olisi tavoitteellisempaa.

Avainsanat: päivähoito, lastensuojelu, moniammatillinen yhteistyö, puheeksiotto

ABSTRACT

Kojo, Karita and Lehtinen, Janita. A day care's and a child welfare's alliance in Pori. 45 pages, 1 appendix. Language: Finnish. Pori, Spring 2016. The Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social the Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this bachelor's thesis was to find out how well the cooperation between daycare and child protective services works in Pori area. Moreover, to find out the experiences the workers had from the collaboration and the challenges and development areas they have met. The approach to the subject was formed by the following research questions: How does the collaboration work between the daycare and the child protective services? What kind of challenges does it include? How should it be developed?

The thesis is qualitative and the material was collected by using two theme interviews. Interviews were organized as group interviews in the work units of the interviewees. One of the interviews was implemented in the child protective services of Pori and the other one in a Childcare unit of the city. The results were analyzed with qualitative content analysis.

Results of the thesis showed that the collaboration between daycare and child protection has developed within years and nowadays among the workers can be seen pretty satisfaction. Here have been picked up these challenges and the needs of development.

In the research it came up that child welfare is wishing for more courage to contact and broach with parents. The flow of information and the stability of workers were emphasized on the part of day care. In addition, the results showed that the work done with the whole family should be more ambition.

Keywords: daycare, child protection, multi professional collaboration, broach up.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO.....	7
2.1 Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksiotto.....	8
2.2 Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena.....	9
3 LASTENSUOJELU	10
3.1 Avo- ja sijaishuolto	11
3.2 Lastensuojeluprosessi.....	12
4 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	15
4.2 Moniammatillisen yhteistyön haasteet ja kehittäminen	17
5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	19
6.1 Kvalitatiivinen tutkimus.....	21
6.2 Aineiston keruu	22
6.3 Aineiston analysointi.....	24
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	26
7.1 Yhteistyön toimivuus	26
7.1.1 Päivähoidon näkemyksiä.....	26
7.2 Yhteistyön haasteet	29
7.3 Yhteistyön kehitystarpeet.....	31
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	34
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	37
10 POHDINTA	39
LÄHTEET.....	42
LIITTEET	45
Liite 1: Teemahaastattelurunko.....	45

1 JOHDANTO

Lapsia ja perheitä on yhä enemmän lastensuojelun asiakkaina. Uudistunut sosiaalihuoltolaki avaa perheille ja lapsille mahdollisuuksia saada apua ja tukea myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tämä voi auttaa ennalta ehkäisevässä lastensuojelutyössä, mutta se voi lisätä päivähoiton henkilöstön työtä entisestään. Koska lapset viettävät päivähoitossa suuren osan valvellaoloajastaan, pitää päivähoiton osata havainnoida lapsen kehitystä ja käyttäytymistä. Päivähoidolla on suuri merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä sekä huolen syntyessä huoleen puuttumisessa ja puheeksiotossa.

Valitsimme opinnäytetyön tutkimuskohteeksi päivähoiton ja lastensuojelun välisen yhteistyön Porissa. Me molemmat olemme kiinnostuneet lastensuojelusta sekä varhaiskasvatuksesta. Halusimme yhdistää opinnäytetyöhömmö molemmat näkökulmat, jotta tavoittelemamme lastentarhanopettajan virkakelpoisuuden vaatimukset täytyisivät. Aihetta miettiessämme tutustuimme opinnäytetyötietokantaan, mutta emme löytäneet vastaavaa tutkimusta Porin alueelta. Päätimme tarttua aiheeseen sen kiinnostavuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi. Saimme herätettyä työllämme kiinnostusta Porin kaupungin lastensuojelussa ja varhaiskasvatuksessa. Tutkimusluvut saatuamme pääsimme heidän avullaan keräämään tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen monipuolisuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi, koimme siitä olevan hyötyä meille tulevana sosiaalialan työntekijöinä. Molemmilla suurin kiinnostus sosiaalialalla kohdistuu lapsiin ja nuoriin, joten halusimme aiheen, jota voimme hyödyntää ja olisi kiinnostava tehdä. Halusimme myös perehtyä lastensuojelun ja päivähoiton lakeihin ja teoriapohjaan. Toivomme myös, että opinnäytetyöstämme olisi hyötyä Porin kaupungin varhaiskasvatukselle ja lastensuojelulle. Tutkimustulosten avulla he voisivat tarttua ilmenneisiin haasteisiin ja kehittää yhteistyötä entistä toimivammaksi.

Opinnäytetyön tutkimuksemme on kvalitatiivinen ja keräsimme aineiston ryhmähaastattelulla temahaastattelurungon avulla. Pyrimme selvittämään työntekijöiden kokemuksia yhteistyöstä sekä heidän näkemyksiään sen haasteista ja kehitystarpeista. Teoriaosuudessa avaamme moniammatillisuutta, varhaiskasvatusta ja

lastensuojelua sekä niiden keskeisempiä kohtia liittyen lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyöhön. Tarkastelemme työmme eettisyyttä ja luotettavuutta sekä olemme koonneet johtopäätöksiä tuloksista, joissa vertaamme saatuja tuloksia teoriapohjaamme ja aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin. Pohdinnassa olemme tehneet päätelmiä tutkimuksesta sekä pohtineet tutkimuksen onnistumista.

2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Sen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. (THL 2015 A.) Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. (Stakes 2005, 11.)

Lapsiperheillä on vanhempainvapaakauden jälkeen kolme erilaista yhteiskunnan tukemaa vaihtoehtoa alle kouluikäisen lapsen hoidon järjestämiseksi. Lapsi voidaan hoitaa kunnan päivähoitossa joko päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Perhe voi halutessaan hakea yksityisen hoidon tukea ja valita yksityisen hoitajan tai päiväkodin. Yhtenä vaihtoehtona on, että jompikumpi alle 3-vuotiaan vanhemmista voi jäädä kotiin hoitamaan lasta ja hakea tähän kotihoidon tukea. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö i.a.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin (Reunamo 2007, 102). Päivähoitotoiminnan keskeisen perustan muodostaa Varhaiskasvatuslaki (1973). Laki määrittää päiväkodissa tehtävää työtä ja ohjaa päivähoitossa toteutettavaa kasvatusta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on Varhaiskasvatuslain (1973) 2 a §:ssä määritelty, että varhaiskasvatuksen tulisi edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia yhdessä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Varhaiskasvatuksen tulisi myös tukea lapsen vanhempia heidän kasvatustyössään. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteena on tunnistaa lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää tarvittavaa tukea moniammatillisessa yhteistyössä.

Porin kaupunki on jaettu 3:een varhaiskasvatusalueeseen. Päivähoitopalveluja järjestetään Porissa sekä kunnallisena että yksityisenä, johon on mahdollisuus saada

yksityisen hoidon tukea tai palveluseteli. Päivähoitopalveluihin kuuluvat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, avoimet päiväkodit sekä esiopetus. (Porin kaupunki i.a. B.)

2.1 Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksiotto

Päivähoidossa lapsia ohjataan, opetetaan, kielletään ja käsketään. Varhainen puuttuminen on erittäin tärkeää, sillä nykypäivänä erityisen tuen tarve on selkeästi lisääntynyt päivähoidossa. (Huhtanen 2004, 43–45.)

Varhaisella puuttumisella pyritään ennaltaehkäisemään ongelmien syntyä ja toisaalta varhainen puuttuminen voi olla myös korjaavaa toimintaa. Päivähoito itsessään toimii ongelmia ennaltaehkäisevänä toimintana yhteiskunnassamme. Erityisen tuen tarpeen havaitseminen ja siihen puuttuminen taas on korjaavaa toimintaa. (Huhtanen 2004, 45.)

Arkipäivän tilanteiden havainnointi päivähoidossa on avainasemassa. Tilannetta voi selvittää tarkkailemalla lasta erilaisten toimintojen kautta, joissa saadaan havaintoja lapsen käytöksestä sekä tuen tarpeesta. Havaintoja voidaan täydentää haastattelemalla lasta, vanhempia tai muita lapselle läheisiä henkilöitä. Erilaisia lapsesta tehtyjä havaintoja on tärkeä kirjata ylös, jolloin niihin voi palata tarpeen tullen uudelleen. Lapsen tilannetta tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti, sillä lapsen käytös liittyy usein muihin vaikeuksiin. (Huhtanen 2004, 63–64.)

Huolen puheeksiottaminen on tapa nostaa esiin arkojakin asioita toista loukkaamatta. On tärkeää ottaa huoli puheeksi kunnioittavalla tavalla esimerkiksi huoltajan kanssa. Tarkoituksena on tuoda esiin oma huoli ja pyytää apua huolen lieventämiseen. (THL 2014.)

Huolen puheeksiottaminen sopii tilanteisiin, joissa lapsen liittyvä huoli halutaan ottaa käsittelyyn hänen huoltajiensa kanssa. Joskus saadaan aikaan yllättyneitä ja torjuviakin ensireaktioita, mutta myös helpotusta ja luottamuksellisuuden tunnetta. (Eriksson & Arnkil 2012, 12.)

Puheeksioton tavoitteena on yhteistyön kehittyminen ja ylläpitäminen lapsen tukemiseksi. Suotavaa olisi sopia puheeksioton aika ja paikka etukäteen sekä samalla tuoda esille keskustelun tarkoitus. Tärkeää on myös, että säilyttää vaihtelovollisuuden. Intiimi tila tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden tunteiden purkamiseen. (Eriksson & Arnkil 2012, 16.)

2.2 Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena voidaan perheelle järjestää päivähoitoa. Tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. (Lastensuojelulaki 2007.) Päivähoitoa on pidetty perinteisesti myös ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna. Tämä on kirjattu myös päivähoitoasetukseen päivähoitopaikan ensisijaisuutena, kun sosiaalisista tai kasvatuksellisista syistä lapsi tarvitsee päivähoitoa. (Viitala 2006, 66.) Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä tavoitellaan lapselle suotuisia kasvuoloja ja samalla edesautetaan lasten ja perheiden mahdollisuuksia tukeen ennen kriisiytymistä (Ahopalo 2011, 10).

Alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Lapsilla, jotka tarvitsevat päivähoitoa sosiaalisista tai kasvatuksellisista syistä on erityinen oikeus päivähoitopaikkaan. Kun päivähoitoa järjestetään lastensuojelun avohuollon tukitoimena, voidaan huomioida erityistarpeet, jotka ovat esiintulleet lastensuojelun asiakassuunnitelmassa. (Ahopalo 2011, 11.)

Kun päivähoitoa toteutetaan avohuollon tukitoimena, käyttävät työntekijät hyödyksi moniammatillista yhteistyötä. Lapsen varhainen tukeminen huomioidaan päivähoitossa järjestämällä lapselle esimerkiksi puheterapiaa, kiertävää erityislastentarhaopetusta tai erityispäivähoidon ryhmän. (THL 2015 B.)

3 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Lain (Lastensuojelulaki 2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteita ovat lapsen edun periaate ja yksityiselämän ja perhe-elämän suojan periaate, syrjinnän kieltä, oikeus elämään, henkiin jäämiseen ja kehittymiseen, sekä lapsen oma näkemys kehitys- ja ikätason mukaan. Lastensuojeluun tarvitaan lastensuojelutoimenpiteiden lisäksi hyvinvointipolitiikkaa ja monentasoisia toimia. Yhteiskunnallisilla päätöksillä voi olla vaikutusta lapsiin, vaikka päätöksiä tehtäessä ei ole ajateltu lapsia. (Taskinen 2010, 19, 23–24.)

Lasten suojelua voidaan toteuttaa ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna, jolla pyritään edistämään lasten hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevä lastensuojelu on tukea, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon paikoissa. (THL 2015 B.)

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 2010.)

Hyvin toimivat lastensuojelupalvelut kuuluvat perheen, sukulaisten ja ystävien kanssa lapsen tukijalkaan. Lastensuojelu on osa laajaa kokonaisuutta, jossa palvelut on perinteisesti jaoteltu kolmeen tasoon. Ensimmäinen taso rakentuu lasten kasvuoloista, jolloin tarkastellaan lapsi-, nuoriso- ja perheväestön hyvinvointia, terveyttä ja elinoloja. Toiselle tasolle sijoittuvat kaikille tarkoitettut peruspalvelut kuten neuvola sekä nuorten yhteisöt, päivähoito ja koulu. Kolmatta tasoa edustavat yksilö- ja perhekohtaiset

palvelut, jotka kohdistuvat yksilö- ja perhekohtaiseen huoltoon, hoitoon ja kuntoutukseen. (Bardy 2013, 33.)

3.1 Avo- ja sijaishuolto

Lastensuojelun avohuollon sosiaalityö on lastensuojelumuoto, jolla on mahdollisuus auttaa silloin, jos lapsen kehitys ja hyvinvointi ovat vaarassa. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskäytäntöä ja -mahdollisuuksia. Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. (Lastensuojelulaki 2007.)

Ongelmia perheissä voi olla esimerkiksi vanhempien päihteidenkäyttö, mielenterveydelliset ongelmat, perheväkivalta, lapsen hoidon laiminlyönti tai nuoren oma päihteidenkäyttö, rikosten tekeminen tai muut vaikeudet, joihin avohuollon tukitoimet voivat auttaa (Porin kaupunki i.a. A). Kunnan on järjestettävä lastensuojelun avohuollon perheelle riittävä taloudellinen tuki ja korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto, jos tilanne sitä vaatii. Kunnan on myös järjestettävä perheelle sosiaalipalveluita, toimeentulotuen, ehkäisevän toimeentulotuen, sekä lasten päivähoidon. Tämän lisäksi kunnan pitää asiakassuunnitelma huomioon ottaen tarjota perheelle myös muita avohuollon tukitoimia. (THL 2015 B.)

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain (Lastensuojelulaki 2010) 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Lapsi voidaan sijoittaa väliaikaisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi myös vanhempiensa tai muun huoltajansa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi silloin, kun valmistellaan lapsen kotiin palaamista kodin ulkopuolisen sijoituksen jälkeen tai kun se on lapsen edun kannalta muusta syystä perusteltua.

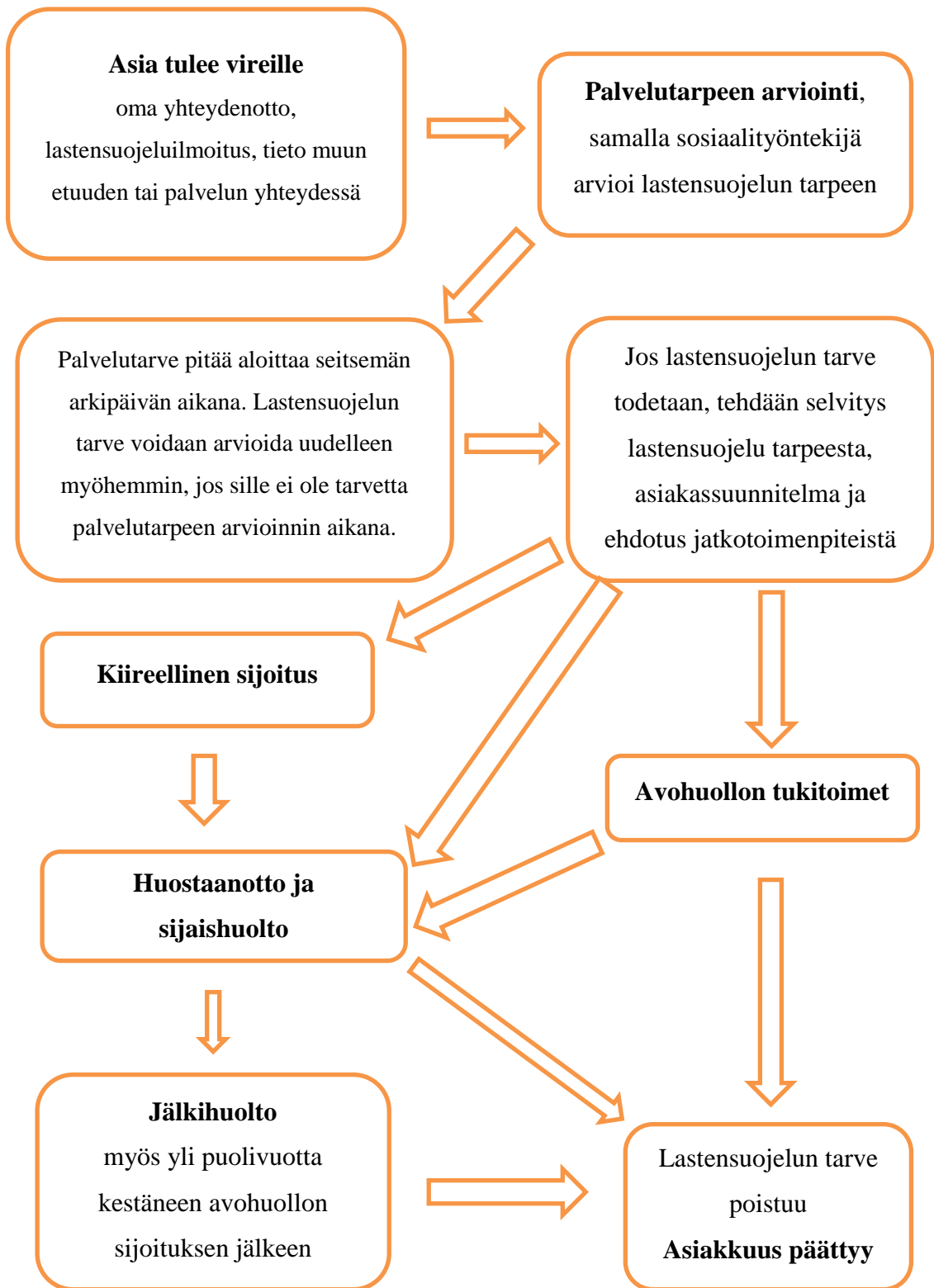
Sijaishuolto pyritään järjestämään huolella ja toistuvien sijoitusten välttäminen on tärkeää lapsen kannalta. Lapsen sijoittaminen moneen eri paikkaan, luo turvattomuutta ja kuulumattomuutta sekä voi vahingoittaa lapsen kehitystä. Lapsen elämään liittyvät riskit ja suojaavat tekijät, pitää pohtia sijoituspaikkaa valitessa. Sijaishuollon toimintatapojen pitää tukea lasta ja hänen kehitystään. Sijoituksessa tulee myös ottaa huomioon lapsen suhteet sisaruksiin ja muut läheiset ihmissuhteet, jotta näiden ylläpitäminen on mahdollista. (Taskinen 2010, 124–125.)

3.2 Lastensuojeluprosessi

Lastensuojeluprosessissa on monta vaihetta, jonka kautta lapsesta tulee lastensuojelun asiakas. Lastensuojeluprosessi alkaa asian vireille tulosta. Moni taho perheen ympärillä voi tehdä lastensuojeluilmoituksen; perheenjäsenen kanssa työskentelevä, naapuri, päivähoito, vanhemman tai lapsen oma yhteydenotto tai jos perhe on ollut jo pitkään toimeentulotukiasiakas. (Taskinen 2010, 56–57.)

Uudistuneen lastensuojelulain mukaan asian vireille tulon jälkeen lastensuojelun työntekijä tekee palvelutarpeen arvioinnin sekä samalla arvioi lastensuojelun tarpeen. Jos tarvetta lastensuojelutarpeen arviointiin ei nähdä, tehdään vain palvelutarpeen arviointi. Arvioinnin aikana lapsi ei vielä ole asiakas. Selvitys tehdään yhdessä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa. (THL 2016 A.)

Asiakassuunnitelma tehdään aina lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle. Se tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Tarvittaessa mukaan otetaan muu lapsen laillinen edustaja. Asiakassuunnitelman teossa pyritään löytämään yhteinen sävel asianosaisten välillä, jotta auttamisen muodot olisivat kaikkia miellyttäviä ja he kokisivat ne hyödyllisiksi. Avohuollossa asiakassuunnitelmaan kirjataan lapsen ja perheen tuen tarve, olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, palvelut ja muut tukitoimet sekä arvioitu aika, jonka aikana tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelma pitää tarkistaa aina tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. Kaikkia auttamisen muotojen vaikuttavuutta pitää seurata, myös positiivisia vaikutuksia. (Taskinen 2010, 64.)

KUVIO 1. Lastensuojeluprosessi

Porissa lastensuojeluilmoituksen tekeminen on mahdollista virka-aikana lastensuojelun päivystyksen kautta. Virka-ajan ulkopuolella akuuteissa tilanteissa Satakunnan sosiaalipäivystykseen on mahdollisuus saada yhteys yleisen hätänumeron kautta. (Porin kaupunki i.a. Lastensuojelu.)

4 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillisuudella yleisemmin tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden yhteistyöhön sekä moniammatilliseen tiimityöskentelyyn. Moniammatillista yhteistyötä voidaan toteuttaa työyhteisön sisällä tai eri organisaatioiden välillä. Moniammatillisuus tuokin yhteistyöhön mukanaan eri tiedon ja osaamisen näkökulmia. (Karila & Nummenmaa 2001, 3; Isoherranen 2005, 14.)

Isoherranen (2005, 14) kuvaa yhteistyön käsitteenä: ”Yhteistyö merkitsee sitä, että ihmisellä on yhteinen työ tai tehtävä suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänänsä tai he etsivät uusia näkymiä yhdessä keskustellen”. Lähtökohtaisesti uskotaan, että tiedon ja osaamisen jakamisen kautta on mahdollista saavuttaa ja saada aikaan jotakin, mihin yksin ihminen ei pysty (Karila & Nummenmaa 2001, 3). Isoherranen (2005, 14) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä korostuu viisi kohtaa: asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset ja verkostojen huomioiminen. Sosiaalialalla pyritään työskentelyssä huomioimaan asiakas kokonaisuutena ja tarvittaessa mukaan keskusteluihin otetaan myös asiakkaan omainen, läheinen tai asiakas itse. (Isoherranen 2005, 14.)

Moniammatillinen yhteistyö on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Työskentelyn tavoitteena on, että jokainen osallistuja voi vaikuttaa keskusteluun ja päätöksentekoon sekä tuoda oman näkökulmansa ja osaamisensa esille. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 34.) Moniammatillisuus on kaksijakoista, kun toisaalta pitää selvittää ja kirkastaa omaa erityisosaamistaan ja asiantuntijuuttaan ja toisaalta kyetä rakentamaan yhteistä osaamista ryhmän kanssa. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 41.)

4.1 Lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyö

Kunnan on huolehdittava, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Eri asiantuntijat

edustavat sosiaali- ja terveyshuoltoa, lapsen kasvua ja kehitystä tai muuta lastensuojelussa tarvittavaa asiantuntemusta, kuten oikeudellisiin kysymyksiin tarvittavaa asiantuntemusta. Moniammatillinen ryhmä voidaan koota esimerkiksi päivähoidosta, perheneuvolasta ja asianajajasta. (THL 2016 B.)

Yhteistyöstä lastensuojelun ja päivähoiton välillä on säädetty myös lastensuojelulaissa. Lastensuojelulain (2007 14§) mukaan: ”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi”. Lisäksi laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) on säädetty niin, että sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta. Lain mukaan virka-avun antaja on velvollinen ilmoittamaan sosiaalihuollon viranomaiselle virka-apuun tarvittavat tiedot ilman salassapidon estettä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 2000.)

Päiväkodissa yhteistyö eri ammattiryhmien asiantuntijoiden muodossa on niin sanottua sisäistä moniammatillista yhteistyötä. Päiväkodissa työskentelee usein erilaisen koulutuksen omaavia työntekijöitä eri tehtävissä. Ulkoinen yhteistyö on yhteistyötä päivähoiton ja muiden ammattilaisten välillä, joilla on samat asiakkaat. (Karila & Nummenmaa 2001, 7.) Sosiaalialalla kohdataan yhä hakalampia ongelmia, jolloin ammattilaisten tiedon jakamisen tarve lisääntyy. Nykyisin asiakas haluaa myös enemmän tietoa ja mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa. Työ sitä myötä on kehittynyt niin, että asiakas on entistä enemmän toiminnan keskiössä. (Isoherranen 2012, 30.)

4.2 Moniammatillisen yhteistyön haasteet ja kehittäminen

Moniammatillinen työ ei ole ongelmatonta. Salassapitovelvollisuus koetaan viranomaisyhteistyön rajoittavana tekijänä. Asioiden salassapito suojaa perheen yksityisyyttä ja oikeusturvaa, mutta toisaalta voi estää asiantuntijoiden työskentelyä perheen parhaaksi. Vanhempien suostumus säätelee asioiden salassapitoa. Asioita kerrotaan eri asiantuntijoiden välillä, mikäli perhe antaa siihen suostumuksensa. Kuitenkin lastensuojelulain (2007) 40§:n mukaan: ”Sosiaali- ja terveydenhuollon ja lasten päivähoiton, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen, Rikosseuraamuslaitoksen, palo- ja pelastustoimen, sosiaalipalvelujen, lasten päivähoiton tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen, hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön, koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön, Tullin, rajavartiolaitoksen, taikka ulosottoviranomaisen palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” Salassapito-ongelmien välttämiseksi moniammatillisen tiimin tulisi tehdä selkeät pelisäännöt salassapitokysymyksistä. Myös perheen läsnäolo yhteisissä palavereissa ja keskusteluissa helpottaa salassapito-ongelmien välttämistä. (Huhtanen 2004, 92–93.)

Toinen moniammatillinen pulmakohta on ajanpuute. Tiimin jäsenillä ei ole aikaa moniammatilliseen tiimityöskentelyyn perustyön ohella. Kiireisenä käytetään vähemmän aikaa tiedottamiseen, neuvotteluihin ja konsultointiin. Samalla yhteistyö heikentyy ja sen edut tukea antavana ja työpaineita laskevana menettävät merkityksensä. Myös ryhmien suuri koko voi heikentää yhteistyötä. Tällöin yhteistyön tehokkuus laskee ja työnjaon ongelmat kasvavat. Ongelmalliset tilanteet vaativat joustavuutta, koska on päätettävä mikä on parhaaksi lapsen kohdalla tässä tilanteessa

käytettävissä olevilla resursseilla ja taidoilla. Hyvin onnistunut moniammatillinen yhteistyö voi mennä piloille siinä vaiheessa, kun lapsen tuen tarpeisiin vaadittavia palveluita ei ole saatavilla. (Huhtanen 2004, 93–95.)

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Heidi Isopahkala (2013) on tehnyt kvalitatiivisen tutkimuksen, jossa hän kartoitti päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyötä Nurmijärvellä. Opinnäytetyön (AMK) tarkoituksena oli kartoittaa lastensuojelun ja päivähoiton välistä yhteistyötä Nurmijärvellä, yhteistyön nykytilaa, rakentavia elementtejä, ongelmia ja kehittämistarpeita. Tutkimustuloksissa ilmeni, että yhteistyötä lastensuojelun ja päivähoiton välillä on vähän. Yhteistyötä edistäviksi tekijöiksi muodostuivat luottamus, avoimuus, tuttuus ja yhteisesti sovitut toimintakäytännöt. Lastensuojelun ja päivähoiton työntekijöiden mukaan molemminpuolisia tapaamisia pitäisi olla enemmän.

Camilla Riutta, Saara Silvennoinen Saara ja Oona Tulla (2014) tutkivat opinnäytetyössään (AMK) päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyötä Leppävaaran ja Espoonlahden alueella. Laadullisessa tutkimuksessa oli tarkoituksena selvittää millaista yhteistyötä lastensuojelun ja päivähoiton välillä on ja mitkä ovat sen kehittämishaasteet. Tutkimustuloksissa ilmeni, että päivähoiton ja lastensuojelun henkilökunta oli haasteista huolimatta sitä mieltä, että työskentely osapuolten välillä on toimivaa. Tuloksista ilmeni myös, että yhteistyö on lähinnä yhteydenpitoa sähköpostitse ja puhelimitse. Tärkeimmäksi yhteistyömuodoksi koettiin konsultaatiopuhelut osapuolten välillä. Päivähoiton ja lastensuojelun välisen yhteistyön haasteiksi koettiin muun muassa työntekijöiden vaihtuvuus molemmissa tehtävissä sekä selkeiden yhteistyörakenteiden puuttuminen.

Elina Latvala ja Eeva-Kaisa Seppänen (2015) tutkivat opinnäytetyössään (AMK) mahdollisuuksia vahvistaa yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Heidän tavoitteenaan oli selvittää, millainen on yhteistyön tarve varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä, ja miten yhteistyötä voitaisiin vahvistaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksissa ilmeni, että varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyössä on kehityskohtia erityisesti varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Tiedottamisen haasteet lähinnä lastensuojelusta varhaiskasvatukseen koettiin yhtenä kehityskohtana. Tuloksissa korostui myös, että varhaiskasvatus voisi ottaa entistä matalammalla kynnyksellä

yhteyttä lastensuojeluun. Yhteistyötä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä tulisi lisätä ja käytäntöjä olemassa olevasta yhteistyöstä selkiyttää.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö toimii Porissa, millaisia haasteita se sisältää ja miten sitä tulisi kehittää. Tutkimusta varten haastattelimme teemahaastattelurungon avulla kolmea lastensuojelun työntekijää, kolmea lastentarhanopettajaa sekä yhtä päiväkodin johtajaa. Suoritimme haastattelut vuoden 2016 alussa ryhmähaastatteluina sekä analysoimme aineiston vuoden 2016 alkupuolella. Etsimme tutkimuksessamme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten yhteistyö toimii päivähoidon ja lastensuojelun välillä?
2. Millaisia haasteita yhteistyö sisältää?
3. Miten yhteistyötä tulisi kehittää?

6.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen. Todellisuus on moninainen ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti sekä paljastamaan jo olemassa olevia tosiasioita. Tutkijan arvopohja isona osana kvalitatiivista tutkimusta ohjaa ja muovaa tuloksia, koska arvot ohjaavat miten ymmärretään tutkimuksen ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Tyypillisiä piirteitä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on, että aineisto pyritään kokoamaan todellisissa tilanteissa, tiedon keruuseen pyritään käyttämään ihmistä, käytetään induktiivista analyysia eli pyritään tarkastelemaan aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, aineiston hankintaan käytetään laadullisia metodeja kuten teemahaastattelua, kohdejoukko valitaan tarkoituksella, tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä, sekä aineiston tapauksia käsitellään ja tulkitaan ainutlaatuisina (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Opinnäytetyömme tarkoitus on selvittää lastensuojelun ja

päivähoidon välistä yhteistyötä Porissa. Valitsimme laadullisen tutkimusmenetelmän, koska halusimme saada mahdollisimman aitoa ja todenmukaista tietoa yhteistyöstä, sen haasteista sekä kehitystarpeista. Tämän ajattelimme parhaiten toteutuvan teemahaastatteluiden avulla.

6.2 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa yleisempiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi tai erilaisiin dokumentointeihin perustuva tieto. Menetelmiä voidaan käyttää niin yhdessä kuin erikseenkin. Kyseiset aineistonkeruumenetelmät eivät kuitenkaan ole vain laadullisen tutkimuksen menetelmiä vaan niitä voidaan käyttää myös kerätessä määrällisen tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

Haastattelu on ainutlaatuinen aineistonkeruu menetelmä, koska siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa. Tällöin suurimpana etuna aineiston keruussa nähdään joustavuus. (Hirsjärvi ym. 2009, 204.) Toteutimme tutkimuksemme kvalitatiivisena tutkimuksena. Teemahaastattelulla halusimme saada avointa keskustelua yhteistyöstä työntekijöiden välillä. Teemahaastattelun avulla koimme, että keskustelun ja vuorovaikutuksen kautta saimme paremmat tulokset kuin olisimme saaneet vain kysymyksillä ja vastauksilla.

Haastattelun avulla saamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi toimii niin kuin toimii. Haastattelussa on tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta ja siksi joustavuus on etuna haastattelutilanteissa. Haastattelussa haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsitykset, selventää sanamuotoa tai käydä vapaata keskustelua haastateltavan kanssa. Tällaista mahdollisuutta ei ole esimerkiksi lomakehaastattelussa. Joustavuutta luo myös, että haastattelijalla voi esittää kysymykset siinä järjestyksessä kuin kokee aiheelliseksi. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelua ei myöskään pidetä tietokilpailuna, mikä antaa vapaan sanan haastateltavalle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.) Tämän vuoksi myös me valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. Halusimme yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelun etenevän tiettyjen teemojen mukaisesti. Tällöin haastattelu vapautuu

tutkijan näkökulmasta ja nostaa esiin tutkittavien äänen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Eduksi katsoimme myös, että haastattelutilanteessa pystymme näkemään haastateltavien ilmeet, eleet ja olemuksen, jolloin syntyy laajempi kuva vastauksesta, toisin kuin kyselylomakkeen avulla.

Koemme, että haastattelulomakkeella tiedon saanti olisi jäänyt teemojen kohdalta puutteelliseksi. Tällöin ei myöskään olisi ollut mahdollisuutta esittää tarkentavia kysymyksiä. Haastattelimme haastateltavia ryhmähaastatteluissa, jolloin saimme tietoa usealta henkilöltä yhtä aikaa. Koimme, että haastateltavat ovat paljon luontevampia ja vapautuneempia, kun on useampia henkilöitä paikalla. Haastateltavat pystyvät tukeutumaan tällöin toistensa vastauksiin, jolloin he saavat muistilleen tukea ja tuottavat enemmän tietoa.

Haastattelukysymykset tai teemat olisi hyvä antaa haastateltaville hyvissä ajoin etukäteen tutustuttavaksi. Haastattelun onnistumisen kannalta tämä on erityisen tärkeää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Lähetimme haastattelurunkomme (liite 1) haastateltaville sähköpostilla etukäteen, kun olimme saaneet sovittua ajankohdan haastattelulle. Haastateltavilla oli useita viikkoja aikaa tutustua teemoihin. Tällöin haastateltavat olivat pystyneet varautumaan haastatteluun ja olivat voineet miettiä vastauksia jo etukäteen.

Teemahaastattelussa edetään keskeisten etukäteen valittujen teemojen sekä tarkentavien kysymysten mukaisesti. Teemahaastattelu ottaa huomioon ihmisten tulkinnat asioista ja heidän antamansa merkitykset asioille. Tällöin pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48; Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Haastattelimme kahta ryhmää, joista toinen koostui lastensuojelun ja toinen päivähoiton työntekijöistä. Lastensuojelun työntekijät muodostivat ryhmän, johon kuului yksi sosiaalityöntekijä avohuollon puolelta, yksi sosiaalityöntekijä sijaishuollon puolelta sekä avohuollon johtava sosiaalityöntekijä. Heillä kaikilla oli työkokemusta reilu 10 vuotta. Päivähoidon ryhmä koostui kolmesta lastentarhaopettajasta, jotka olivat kahdesta eri päiväkodista sekä heidän yhteisestä päiväkodin johtajasta. Työkokemusta päivähoiton henkilöstöllä oli vaihtelevasti ja työkokemus sijoittui 11 ja 36 vuoden

välille. Halusimme haastatella molempia yhteistyön osapuolia omina ryhminään. Tavoitteena oli saada paikalle kokeneita työntekijöitä, jolloin he pystyivät vertaamaan yhteistyötä tänäpäivänä sekä mitä se oli ennen.

6.3 Aineiston analysointi

Kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä voidaan käyttää perusmenetelmänä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää niin yksittäisenä metodina kuin väljänä teoreettisena kehyksenäkin, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Sisällönanalyysillä voidaan analysoida dokumentteja niin systemaattisesti kuin objektiivisestikin. Tässä yhteydessä dokumentti voi olla lähes mikä tahansa kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Menettelytavan avulla kerätty aineisto saadaan kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätöksiä varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Opinnäytetyössämme kokosimme haastatteluista saamamme aineistoin teemoittain, jolloin saimme tehtyä johtopäätöksiä aineistosta sekä luotua tutkimukselle tulokset.

Laadullisen aineiston aineistolähteistä sisällönanalyysiä kuvataan kolmiosaisena prosessina: 1) pelkistäminen, 2) ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luonti. Aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio voi olla esimerkiksi aukikirjoitettu haastatteluaineisto tai muu dokumentti. Pelkistämässä aineistosta karsitaan tutkimukselle epäoleellinen informaatio pois. Pelkistäminen voi olla niin materiaalin tiivistämistä kuin pilkkomista osiin. Tutkimuskysymykset ohjaavat aineiston pelkistämistä, jolloin aineistosta pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimuskysymyksille olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–109.) Haastatteluiden jälkeen aloitimme aineiston analysoinnin litteroimalla äänitetyn haastattelun tekstimuotoon. Luimme litteroitua aineistoa haastatteluista useasti läpi, jotta saisimme yleiskuvan tekstistä. Tämän jälkeen haimme aineistosta nousseet, tutkimuskysymyksiä ohjaavat teemat ja merkitsimme ne värikoodein sekä pelkistimme alkuperäisilmaisut.

Ryhmittelyvaiheessa aineistosta käydään alkuperäisilmaisut tarkasti läpi, ja aineistoista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Käsitteet ryhmitellään samaa asiaa tarkoittavien käsitteiden mukaisesti sekä yhdistetään ja nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Ryhmittelimme aineistoista nousseet teemat samankaltaisuuden mukaan. Nimesimme luokat näkemyksiin, haasteisiin ja kehittämistarpeisiin.

Kolmas vaihe eli abstrahoinnilla tarkoitetaan tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon erottamista ja valikoidun tiedon perusteella muodostettuja teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111). Etenimme aineistosta nousseiden tulosten ehdoilla. Johtopäätöksiä kootessamme etsimme tulkintojemme tueksi teoriaa sekä vertailimme tuloksia aiemmin tehtyihin samankaltaisiin tutkimuksiin.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta käsitteellisempään näkemykseen tutkittavasta ilmiöstä. Johtopäätöksissä tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä tutkittaville asiat ovat merkinneet heidän näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112–113.)

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Käymme läpi seuraavissa luvuissa tutkimustuloksia lastensuojelun ja päivähoidon työntekijöiden haastatteluvastausten perusteella. Vertailimme tutkimustuloksia toisiinsa ja jaottelimme analysoinnin tutkimuksemme teemojen mukaisesti.

Haastatteluiden avulla saimme tietoa, miten yhteistyö lastensuojelun ja päivähoidon välillä toimii. Saimme tietoomme myös, millaisia haasteita yhteistyö sisältää ja mitä siinä tulisi kehittää. Tutkimustulosten esittämisen tueksi otimme otteita haastattelumateriaalista.

7.1 Yhteistyön toimivuus

7.1.1 Päivähoidon näkemyksiä

Päivähoidon haastattelussa haastateltavilta nousi esiin erilaisia kokemuksia yhteistyöstä lastensuojelun kanssa vuosien varrelta. Yhteistyössä toimivuus ja toimimattomuus ovat yhteistyötä helpottavia tai vaikeuttavia tekijöitä, jotka vaikuttavat niin päivähoidon henkilöstön kuin lastensuojelun sosiaalityöntekijän arkeen.

Yhteistyön toimivuudesta päivähoidon haastateltavilta nousi esiin tärkeys alkukeskusteluiden pitämiseen lapsen aloitettua päivähoito lastensuojelupaikalla, jotta keskustelussa päivähoito saa tietää tämän lapsen tarpeet. Vielä paremmaksi päivähoito kertoi ennakkoon pidetyt alkukeskustelut, jotka tukisivat päivähoidon henkilöstön työskentelyä lapsen kanssa alusta asti. Keskusteluissa päivähoito ja lastensuojelu sopivat lapsen tavoitteet ja niitä seurataan vähintään puolivuositain, mutta aina tarvittaessa ja niissä ajatellaan aina lapsen etua.

Nyt on selkeempi se et alkupalaverit ja sit niitä tarkastellaan puolvuosittain ja onko tavoitteet täsmänny, pitääkö suuntaa muuttaa johonki suuntaa tai on niitäki hyvii kokemuksii, et se tarve on loppunut.

Ennen moniammatillisissa tiimeissä kokoontuivat kaikki perheen ja lapsen tukiverkoston työntekijät, mutta päivähoito ei kokenut kuuluvansa moniammatilliseen tiimiin. Moniammatillisista tiimeistä pois jääminen on päivähoiton henkilöstön mielestä koettu toimivammaksi sekä työtä helpottavaksi. Tiimeissä pohdittiin pääsääntöisesti perheen tukimuotoja päiväkotipäivän jälkeen, johon päivähoito ei pystynyt vaikuttamaan. Tiimit olivat päivähoiton kokemuksena liian suuria perheen kannalta, mutta nykyään palaverit vain päivähoiton ja lastensuojelun välillä selkeyttävät yhteistyötä ja päivähoiton tavoitteet lapsen kohdalla saadaan konkreettisemmiksi.

Yhteistyö on tärkeää eritasailla ja lapsen parhaaksi. Ja jatkuva ja toisaalta sellainen säännöllisyys.

Yhteistyö päiväkodin näkökulmasta toimi suhteellisen hyvin. Erityisen hyväksi ja toimivaksi lastentarhanopettajat kokivat mahdollisuuden konsultointiapuun, jota he pitivät helpottavana työvälineenä omassa työssään. Konsultointiavussa lastentarhanopettajat pystyivät kertomaan huolesta ilman lapsen tietojen antamista, koska konsultoinnissa he pystyivät varmistelemaan niitä tilanteita kun huoli on herännyt eikä ole varmaa pitäisikö tehdä lastensuojeluilmoitus. Konsultointiavusta he kokivat saaneensa selkeästi ohjeita siitä, mitä päivähoitossa pitää seurata ja varmistella, jos mietityttävät asiat eivät vielä riitä lastensuojeluilmoitukseen sekä mahdollisesti kehotuksen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ja puheeksiottaa asia vanhempien kanssa.

Toimimattomiksi kokemuksiksi päivähoito kertoi, että joskus kauan aikaa sitten, kun lapsi oli tullut päivähoitoon eikä päivähoito ollut tiennyt lastensuojelutaustasta. Erilaiset tilanteet päivähoitossa ja niiden selvittämisessä yhteydessä oli selvinnyt lastensuojelupohja. Osasyiksi päivähoito totesi lastensuojelun työntekijöiden suuren vaihtuvuuden, joka oli silloin suuri pulma. Päivähoito koki tämän parantuneen ja kehittyneen, vaikka vaihtuvuuteen ei pystykään paljon vaikuttamaan. Kuitenkin samojen työntekijöiden työssä jatkaminen pidempään helpottaisi päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä.

7.1.2 Lastensuojelun näkemyksiä

Myös lastensuojelun haastattelussa kokemukset yhteistyöstä ja sen toimivuudesta olivat parin vuoden aikana parantuneet ja päivähoito on todella tärkeä yhteistyökumppani lastensuojelutyötä tehdessä.

Kokemukset päivähoidon kanssa on hyviä, ovat kumppani tukemaan lapsen kehitystä ja sijoitetuista lapsista puhuttaessa se on välillä myös kuntoutusta.

Lastensuojelun haastattelussa selvisi, että yhteistyöstä on toimivia sekä toimimattomia kokemuksia. Toimivana yhteistyökokemuksena lastensuojelun haastateltavat kertoivat, että päivähoito on tullut rohkeammaksi lastensuojeluilmoituksen tekemisessä sekä yhteyden ottamisessa sosiaalityöntekijöihin. Yhteistyö sujuu paremmin, vaikka välillä yhteydenpidossa on ollut ongelmia. Näihin on kuitenkin pyritty löytämään ratkaisuja ja selvittämään parhaat yhteydenpitokanavat sosiaalityöntekijään. Ilmeni myös, että yhteydenpito on helpompaa, kun tuntee henkilön, johon ottaa yhteyttä. Pari vuotta sitten päivähoito ja lastensuojelu olivat enemmän irrallaan, mutta yhteistyö on parantunut projektien ja työryhmien avulla. Silloin tällöin alueelliset työryhmät kokoontuvat sosiaalityöntekijöiden ja päivähoiton henkilöstön kesken. Työryhmissä he voivat yhdessä sopia toimintatavoista sekä tavata uusia työntekijöitä, jotta yhteydenpito olisi helpompaa.

Hyvä keino kun tavtaan ja jutellaan avoimesti asioista.

Päivähoito ja lastensuojelu ollut vielä pari vuotta sitten enemmän irrallaan, mutta nyt parantunut yhteistyö.

Toimivana kokemuksena lastensuojelun henkilöstöltä esiin nousi päiväkodin ammatillisuuden kasvu ja vastuun ottaminen. Yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa lapsen tarpeiden mukaan on pyritty saamaan mahdollisimman hyvä ja laaja tukiverkosto. Sijoitetuilla lapsilla voi olla erikoisia piirteitä käyttäytymisessä tai oppimisen vaikeuksia, joiden hoitamisesta on pääsääntöisesti hienoja kokemuksia, jos työryhmässä pystytään käyttämään esimerkiksi puhe- ja toimintaterapeuttia,

erityislastentarhanopettajaa, lapsen omaa lastentarhanopettajaa, mahdollisesti avustajaa sekä sijaisvanhempaa.

Tosi hienoja kokemuksia, kaikki tuo omasta ammatillisuudesta tarvittavan ja yhdistävät ne kokonaisuudeksi, jotta lapsen kuntoutuminen ja kehittyminen hyötyy.

Yhteistyön toimimattomiksi kokemuksiksi lastensuojelu koki, että yhteydenpito voi jäädä liikaa sosiaalityöntekijän harteille. Lastensuojelu toivoisi yhteydenpidon olevan molemminpuolista sekä avointa keskustelua myös vanhemmille. Toimimattomaksi kokemukseksi lastensuojelu koki, että päivähoito välillä pettyy heihin. Jos lastensuojelu ei järjestä kodin olosuhteita kuntoon, jotta se tukisi päivähoiton panosta. Kuitenkin perheen oma rakenne määrittää, miten lastensuojeluntuet vaikuttavat. Sosiaalityöntekijät ottivat esille myös sen, ettei päivähoiton tarvitse tietää kaikkea lastensuojeluperheen elämästä, koska eivät he tiedä tavallistenkaan perheiden koko elämää.

Päivähoidon pettymys kohdistuu lastensuojelua kohtaan, kun te ette järjestä niitä kohdin olosuhteita kuntoon, sillai et se tukis.

7.2 Yhteistyön haasteet

Päiväkodin työntekijöiden keskuudessa nousi esille suurimpana haasteena, että tietoja pantataan lastensuojelusta. Päivähoidon työntekijät kokivat tärkeänä, että he tietäisivät myös millaista tukea perhe saa kotiin ja saisivat kaiken tiedon, joka on olennaista työn kannalta. Tiedonkulun päiväkodin väki koki välillä puutteelliseksi. Tiedon saannin päivähoiton työntekijät kokivat tärkeänä, koska silloin he voisivat paremmin tukea ja ymmärtää lasta.

Lastensuojelu työntekijä kertookin, et onhan sil vanhemmal tätä ja tätä ja mähän ite mietin et mähä en tiennyt tästä mitään.

Lastensuojelu on et ahaa ei oookkaa ilmoitettu, sijoitettu kiirreellisenä, et harvoin se tieto tulee meille.

Sovitaaan nyt et tuo, että tulee puol ysistä kolmeen tai jotain,niin sitten äiti oikeen vihasesti sanoo, et ku minä en pääse ylös ja mä en selviä, mä et

herrananen aika et ei mulla ollut sitä tietoa et äiti on niin kauhee ongelma.

Myös suuri vaihtuvuus lastensuojelun työntekijöissä nousi päivähoiton haastatteluissa haasteena. He kokivat, etteivät he pystyneet siihen vaikuttamaan, mutta perheiden kannalta henkilökunnan pysyvyys olisi tärkeää. Haastatteluissa esiin nousi myös ongelmaksi se kenelle huolen herätessä soitetaan. Vaihtuvuuden vuoksi tullaan ongelmaan, että mistä löytää sen henkilön, joka on tietoinen asiasta. Yhteisen ajan sopiminen myös tuottaa haastetta aika ajoin.

Oho taas uus lastensuojelun henkilö ja sit jotenkin vanhemmat koki myös sen, että he ei jaksa taas alkaa kertoo tätä alusta asti.

Päivähoidon henkilöstö oli yhtä mieltä siitä, että mikäli he ovat lastensuojeluilmoituksen tehneet, he eivät saa tarpeeksi tietoa lastensuojelun jatkotoimenpiteistä, ellei vanhempi kerro asiasta. Lisäksi aikaisemmin haasteellisuutta oli tuonut vaihtuvuus, mutta nykyisin vaihtuvuuden ei koettu olevan enää niin suuri ongelma.

Päivähoidon näkökulmasta lastensuojeluasiakkaan kasvatuskumppanuus on hieman erilaista kuin päivähoitossa olevien muiden lasten vanhempien kanssa ja siihen on ammatillisesti suhtauduttava eri tavalla. Usein vanhemmat tarvitsevat enemmän tukea vanhemmuuteen. Tämä vaatii päivähoiton henkilökunnalta enemmän panostusta ammatillisesti toimimiseen ja havainnointiin koko perheen osalta.

Monta kertaa pystytään tukemaan vanhempiakin enemmän siinä vanhemmuudessa, vaikka hoidetaankin sitä lasta.

Sosiaalityöntekijöiden keskuudessa suurimmaksi haasteeksi nousi päivähoiton arkuus, vaikkakin siihen on jo hieman parannusta tullut. Sosiaalityöntekijät toivoisivat rohkeutta yhteydenottoihin ja huolen ilmaisemiseen. Sosiaalityöntekijät kokivat, että pohditaan turhaan ja huolet päästetään usein liian pitkälle. Sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta toivottiin, että päivähoitossa puhutaan huolista ensin vanhempien kanssa. Samaa haastetta esiintyi niin sijais- kuin avohuollonkin puolella.

He ovat suoraan ottaneet yhteyttä sosiaalityöntekijään, eivätkä ole keskustelleet ensin sijaisvanhempien kanssa.

Rohkeus puhua suoraan lasten vanhemmille, vaikka olis lastensuojelunperusteisella paikalla.

Poliittiset linjaukset nähtiin hieman harmillisina päivähoiton kannalta lastensuojelun näkökulmasta. Koulujen tavoin nähtäisiin päivähoidolla olevan tärkeä rooli lasten elämässä. Sosiaalityöntekijät pohtivat lapsilähtöisesti olevan tärkeää, että ryhmäkoot pysyisivät hallinnassa, jolloin yksilölliset lasten tarpeet pystyttäisiin paremmin huomioimaan ja ymmärrettäisiin mistä oloista lapsi tulee.

Poliittiset linjaukset hieman harmillisia, kun ne syövät tavallaan tätä ideaa.

Avohuollon puolella koettiin, että päivähoito pettyy välillä lastensuojelun toimintaan, kun perheen asioita ei saada kuntoon tukemaan lapsen kehitystä, vaikka päivähoito on tehnyt kaikkensa lasta tukeakseen. Sosiaalityöntekijät kuitenkin muistuttivat, ettei lastensuojelu voi kaikkea tehdä.

Ympäristön ja yhteiskunnan muutokset ovat myös haasteena yhteistyön kannalta. Haasteet muuttuvat yhteiskunnan muutoksen myötä ja tällä hetkellä haasteet ovatkin erilaiset, kuin esimerkiksi 10 vuotta sitten.

7.3 Yhteistyön kehitystarpeet

Päivähoidon työntekijät toivat haastattelussa esille, että he toivoisivat kokonaisvaltaisempaa ja laajempaa verkostoa perheen tueksi. Lapsen säännöllinen päivähoito ei välttämättä riitä tukemaan vanhemmuutta ja perhettä riittävästi ja tällöin ei tuen tulisi jäädä yhdelle sektorille, vaan laajentaa tukiverkosta eri toimijoihin.

Riittävä tuki sille perheelle, et se niinku, et se ainoo mitä niinku päiväkotito. Et jotenki tuntu et se pitäis olla niinku laajemmassa verkostossa, jotenkin kokonaisvaltaisempi ja laajemmassa... ei jätettäis yhdelle sektorille, kun kuitenkin toimijoita on niin paljon, että kuitenkin se

yhteiskunnallisesti ajattelis, että se olis niinkun tärkeintä perheelle, että se saa niinku monelta, ettei jää yhdelle toimijalle.

Vanhemmuuden tukemiseen päivähoidon työntekijät miettivät vanhemmille jonkinlaista vertaistuellista toimintaa vanhempien tukiverkoston aikaansaamiseksi. Useimmat lastensuojeluasiakkaiden vanhemmat viettävät aikaansa kotosalla tai kuljeksivat kaupungilla sen ajan, kuin lapsi on päivähoidossa. Toiveena olisi saada tukea myös vanhempien arkeen.

Jotenki se tavoitteet, et meil on lapsen kanssa ne tavoitteet, et kyl mustaet sillä perheelläkin olis suunnitelmallisempi...et sinä aikana lapsi on päiväkodissa, niin nämä asiat pyritään saamaan kuntoon siellä perheessä.

Haastateltavat pohtivat myös lastensuojeluasiakkaiden sijoittumista päiväkoteihin. Kaikki olivat samaa mieltä siitä, että olisi hyvä jos lastensuojelun alaisia hoitopaikkoja olisi eripuolilla Porin päiväkoteja. Useimmiten lastensuojeluasiakkaat sijoittuvat keskustan päiväkoteihin, koska perheet asuvat keskustan tuntumassa ja päiväkoteihin on lyhyet etäisyydet. Ryhmädynamiikka on kuitenkin haastavaa, mikäli ryhmään sijoittuu lastensuojelun asiakkaita runsaasti. Esiin nostettiin myös vertaistuen alaspäin vetävä vaikutus: kun lastensuojelun perheitä on useampia samassa päiväkodissa, voivat vanhemmat tavoitteiden puuttuessa alkaa kokoontumaan ja viettämään aikaa yhdessä. Tällöin voidaan tulla siihen, että aletaan vaatia samoja palveluita kuin kaverikin on saanut, vaikka perusteita ei olisi.

Mut ei sekään oo sit hyvä, et kuule et täällä on nyt sit näillä perusteilla joku lapsi hoidossa, et saanko minäkin omani näillä perusteilla myös.

Toiveena päivähoidon työntekijät esittivät vielä, että hyvät yhteistyön linkit eri toimijoiden kanssa olisivat kunnossa ja tiedettäisiin mihin soitetaan milloinkin. Tieto kulkisi yhteistyön tekijöiden välillä paremmin ja mikäli lapsi joutuisi sijoitukseen, lapsen edun kannalta oli hyvä, että hän saisi kuitenkin jatkaa samassa tutussa ryhmässä, ettei lapselta samalla lopu tuttu arki ja kaverit.

Sosiaalityöntekijät pohtivat haastattelussa, miten saataisiin ilmoituksen kynnyistä madallettua. Ilmeni, että Porissa he ovat jo kehittäneet konsultaatiotyypin ratkaisun,

jolloin päivähoidosta voivat soittaa ja kysyä apua ristiriitaisiin tilanteisiin. Tällöin sosiaalityöntekijä voi antaa vinkkejä ja neuvoja tilanteisiin tai pohtia onko lastensuojeluilmoituksen paikka. Tämä nousi myös päivähoidon haastattelussa esille ja se koettiin erittäin hyvänä kehityksenä. Sosiaalityöntekijät kuitenkin vielä toivoivat lisärohkeutta huolen esiintuomiseen.

Sosiaalityöntekijöiden haastattelussa esiin tuli toive päivähoidolle, koska päivähoito on lapsen kuntoutumiseen ja kehityksen tukemiseen, tulisi kiinnittää erityistä huomiota havainnointiin. Mitä varhaisemmassa vaiheessa lapselle pystytään järjestämään tukitoimia, sitä helpompi on lähteä päivähoidosta koulutielle. Päivähoidon isot ryhmät edesauttavat sitä, että lapsista saattaa jäädä huomaamatta tiettyjä erityispiirteitä. Sosiaalityöntekijät kokivat, että tähän voisi auttaa avoin keskustelu vanhempien tai sijaisvanhempien kanssa ja aktiivisempi keskustelu päivähoidon ja sosiaalityöntekijöiden välillä.

Koska laki on sellainen, että päivähoito on ennaltaehkäisevää lastensuojelua, olisi sosiaalityöntekijöiden mielestä kehittävää saada päivähoito lähinnä ennaltaehkäiseväksi sosiaalipalveluksi. Sosiaalityön näkökulmasta päivähoito olisi tasavertaistavaa ja lapsi saisi sieltä eväitä ja mielenkiintoa asioihin tai uuden oppimiseen, jota kaikilla ei ole kotoa mahdollisuus saada. Vahvistettaisiin sosiaalisuutta ja sosiaalisia kontakteja, sosiaalityöntekijät näkevät päivähoidon erittäin tärkeänä sosiaalipalveluna, jopa osana ennen lastensuojeluun tuloa. Sosiaalityöntekijät pohtivatkin, että päivähoito voisi olla sosiaalietuus, johon perheillä olisi yhdenvertainen oikeus.

Sosiaalityöntekijät näkivät myös omassa työssään kehittämiskohdan: miten heihin saisi parhaiten yhteyttä ja toivoivat päivähoidolta kärsivällisyyttä ja opettelua tekstiviestin sekä sähköpostin käyttöön, joita käyttämällä heihin saa helpoiten yhteyden.

Toiveena esitettiin, että päivähoitoa tuettaisiin enemmän ja että palvelut yhdistyisivät yhä enemmän, ettei olisi irrallisia palveluita. Yhteiskunnan muuttuessa on tärkeää, että myös palvelut kehittyvät.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tutkimustuloksista voidaan päätellä, että päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöhön ollaan suhteellisen tyytyväisiä tällä hetkellä Porissa. Se on vuosien varrella kehittynyt, ja yhteistyön haasteisiin sekä kehittämiskohteisiin halutaan edelleen panostaa. Tässä luvussa tiivistetään tuloksista saadut johtopäätökset ja verrataan niitä työn teoreettiseen viitekehykseen.

Tuloksissa esiin nousi, että päivähoidolla tulisi olla enemmän rohkeutta pyytää apua sekä ilmaista huolensa. Konsultaatiomahdollisuutta tulisi käyttää enemmän ja puuttua huolen ollessa vielä pieni. Varhainen puuttuminen on tärkeää, sillä nykypäivänä erityisen tuen tarve on selkeästi lisääntynyt päivähoidossa (Huhtanen 2004, 43). Myös Latvalan ja Seppäsen (2015, 30–31) sekä Riutan, Silvennoisen ja Tullan (2014, 25–26) tutkimuksissa konsultaatio nähtiin tärkeänä osana yhteistyötä, mutta lastensuojelujen tahoilta toivottiin vielä lisää rohkeutta yhteydenottoihin ja konsultaatiopyyntöön.

Lapsen hyvinvoinnin turvaamisen kannalta toimiva kasvatuskumppanuus ja hyvä keskusteluyhteys päivähoidon henkilökunnan ja lapsen vanhempien välillä on tärkeää (Stakes 2005, 31). Tuloksissa esiin nousi, että päivähoidossa tulisi huomioida myös vanhempien kanssa huolen puheeksiotto, ettei otettaisi aina suoraan yhteyttä sosiaalityöntekijään. Lapsen oudolle käyttäytymiselle voi olla syynsä, jonka vanhempi tai sijaisvanhempi osaisi selventää. Puheeksioton tavoitteena on yhteistyön kehittyminen ja ylläpitäminen lapsen tukemiseksi (Eriksson & Arnkil 2012, 16).

Tulosten perusteella päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä vaikeuttaa tiedonsaannin vähäisyys. Päivähoidon työntekijät kokivat, että lastensuojelussa tietoa pantataan eikä tieto siirry toivotulla tavalla ammattiryhmien välillä. Tutkimustulosten perusteella lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen helpottuisi, jos päiväkodit saisivat enemmän tietoa lapsen sekä perheen tilanteesta. Myös muutokset lapsen tilanteessa olisivat hyödyllistä tietoa päiväkodille. Sosiaalityöntekijät pohtivat omasta näkökulmastaan sitä, onko varhaiskasvatuksen tiedettävä lastensuojeluperheestä kaikki, kun eivät muutkaan perheet koko elämänsä päivähoidolle avaa. Päivähoiton työntekijät kuitenkin toivat

esille, että he ovat joutuneet tietämättömyyden vuoksi ikäviin tilanteisiin. Tutkimuksessa, jossa kartoitettiin Nurmijärven lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyötä, saatiin samanlaisia tuloksia. Tutkimuksessa tuloksia perusteltiin sillä, että lakia tulkitaan eri tavoin ja erityisesti salassapitosäädöksiin liittyen on tulkinnan vaihtelua. (Isopahkala 2013, 64–65.) Salassapitovelvollisuus koetaan usein viranomaisyhteistyötä rajoittavana tekijänä. Asioiden salassapito suojaa perheen yksityisyyttä ja oikeusturvaa, mutta toisaalta voi estää asiantuntijoiden työskentelyä perheen parhaaksi. (Huhtanen 2004, 92–93.) Omassa tutkimuksessamme salassapitovelvollisuutta ei kuitenkaan korostettu.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että myös vanhemmille tulisi asettaa tavoitteet niin kuin lapsilla päivähoitossa. Näin päivähoiton työ saisi tukea myös kotona, kun lähtökohdat siellä olisivat kunnossa ja toiminta lapsen edunmukaisesti olisi tavoitteellisempaa. Vanhemmuuden tukeminen olisi näin helpompaa. Esiin nousi myös, että päivähoito pettyy usein lastensuojeluun sen vuoksi, että kotona asioita ei saada kuntoon tukemaan päivähoiton työskentelyä. Porin perusturvakeskuksen (i.a., 6–7) lastensuojelun suunnitelmassakin nähdään haasteena muun muassa vanhemmuuden tukeminen, yhteistyö toimijoiden kesken, ongelmien tunnistaminen ja varhainen puuttuminen sekä resurssien niukkuus. Keskeisenä päämääränä on, että lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu kehittyisivät.

Sosiaalityöntekijät näkisivät päivähoiton eräänlaisena ennaltaehkäisevänä sosiaalipalveluna. Tuloksista ilmeni, että päivähoito voisi olla sosiaalietuus, johon kaikilla olisi yhtäläinen oikeus. Ilmeni myös, että poliittiset linjaukset hieman hankaloittavat päivähoiton merkitystä lapsen elämässä. Ryhmäkoot tulisi pitää hallinnassa, jotta yksilölliset tuen tarpeet pystyttäisiin huomioimaan. Varhaiskasvatuslaki (1973) määrittää, että tunnistettaisiin lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja tukea tulisi järjestää moniammatillisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen tulisi edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia yhdessä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa.

Isoherrasen (2012, 30) mukaan sosiaalialalla kohdataan yhä hakalampia ongelmia, jolloin ammattilaisten tiedon jakamisen tarve lisääntyy. Koemme, että Porissa on hyvät

edellytykset moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen päivähoidon ja lastensuojelun välillä. Molemmat tahot osoittivat aitoa halua yhteistyöhön ja ovat halukkaita vastaamaan yhteistyön kehittämishaasteisiin, joten lähtökohdat ovat kunnossa. Uusien toimintamallien sisäistäminen tapahtuu kuitenkin vähitellen ja uusia yhteistyön keinoja on hyvä seurata ja arvioida säännöllisesti.

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Ihmisoikeudet muodostavat ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan. Tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta on tärkeää, että tutkimukseen osallistuvat ovat tietoisia tutkimuksen tavoitteista, menetelmistä kuin myös mahdollisista riskeistä. Osallistumisen tutkimukseen tulee olla vapaaehtoista ja henkilöillä on oikeus myös kieltäytyä tutkimuksesta. Lisäksi osallistujilla on oikeus keskeyttää mukanaolo milloin vain. Tutkijan on hyvä tarkistaa, että tutkimukseen osallistuvat tietävät mistä tutkimuksessa on kyse. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Kun saimme ideoimallemme aiheelle kiinnostusta lastensuojelun ja päivähoidon puolelta haimme tutkimuslupaa Porin kaupungin perusturvan sosiaali- ja perhepalveluiden johtajalta sekä sivistystoimen varhaiskasvatuspäälliköltä. Luvat saatuamme olimme yhteydessä johtaviin sosiaalityöntekijöihin sekä päiväkodin johtajiin sähköpostitse. Kerroimme siinä tutkimuksen aiheesta ja annoimme heille mahdollisuuden esittää esiin nousseita kysymyksiä. Mukaan lähteneet johtajat välittivät tiedon alaisilleen ja järjestivät haastatteluun osallistuvat. Pyysimme tutkimukseen osallistuville toimittamaan saatekirjeet ja haastattelun teemarungon etukäteen nähtäväksi.

Eettisyyden kannalta on myös tärkeää, että osallistuminen ei aiheuta vahinkoa osallistujille sekä tutkimustiedot ovat luottamuksellisia eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Tällöin tietoja ei myöskään käytetä muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Lisäksi kaikkien osallistujien tulee jäädä nimettömiksi, eivätkä nimet saa tulla esille tietoja järjestettäessä. Tutkijan on luvattava noudattaa sopimuksia, eikä hänen tule vaarantaa tutkimuksen rehellisyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tutkimukseen liittyvän haastatteluaineiston tuhosimme ääninauhoilta heti kun saimme ne aukikirjoitetuksi tekstimuotoon. Tekstiaineiston säilytimme tietokoneella, johon ulkopuolisilla ei ollut pääsyä. Opinnäytetyössämme emme missään kohtaan ole käyttäneet tietoja niin, että ilmauksen antanut henkilö olisi tunnistettavissa. Tutkimukseen osallistujille kerroimme, että haastattelut ovat nimettömiä ja että opinnäytetyömme valmistuttua kaikki haastatteluaineistot hävitetään.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta ei ole olemassa selkeitä ohjeita, mutta luotettavuutta lisää, kun tutkija tietää mitä on tutkimassa ja miksi. Lisäksi tutkijan tulee olla sitoutunut tutkimukseen ja kokea sen itselle tärkeäksi. Tutkimuksessa tulee käydä myös ilmi aineiston keruu ja analysoinnin menetelmät kuin myös se millä perusteilla tutkimuksen tiedonantajat valikoitui ja montako heitä oli. On myös hyvä raportissa mainita tutkimuksen aikataulusta ja luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.) Olemme yrittäneet jokaisessa työvaiheessa tehdä huolellista työtä ja olemme paneutuneet aiheeseen. Koska opinnäytetyömme aihe on lähtöisin omasta ajatuksestamme, koemme sen tärkeänä ja mielenkiintoisena aiheena. Molemmat olemme sitoutuneet tutkimuksen tekemiseen sen kiinnostavuuden vuoksi. Raportissa käymme läpi aineiston keruun ja analyysimenetelmät mahdollisimman tarkasti. Käsittelemme työssämme myös tutkimuksen aikataulua ja luotettavuutta sekä tiedonantajien valikoitumisen ja määrän.

Tutkijat ovat velvollisia uskottavaan selitykseen aineiston kokoamisesta ja analysoinnista. Kun raportointi on mahdollisimman yksityiskohtaista, tutkimustulokset tulevat selkeämmiksi ja ymmärrettävämmiksi. Raportin tulee olla selkeä kuvaus tutkitusta ilmiöstä ja tutkimusprosessista, jolloin on myös kiinnitettävä huomiota ilmaisuihin. Tutkijan tulee antaa siis lukijoille riittävästi tietoja siitä, miten tutkimus on toteutettu, jotta he voivat arvioida tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.) Raportissa pyrimme kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tutkimuksen etenemistä, jotta lukijan olisi helppo ymmärtää mitä olemme missäkin vaiheessa tehneet ja miten olemme johtopäätöksiin päätyneet.

10 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on ollut antoisa ja intensiivinen. Jo opintojen alussa pohdimme, että työstäisimme opinnäytetyön yhdessä, sillä meillä on samanlaiset kiinnostuksen kohteet. Muutimme opinnäytetyömme aiheita vielä loppukesällä ja otimme uuden aiheen myötä yhteyttä yhteistyökumppaneihin elokuussa 2015. Opinnäytetyösuunnitelma valmistui syyskuussa 2015, kun olimme saaneet opinnäytetyöllämme herätettyä kiinnostusta työkentällä. Tutkimusluvut saimme lokakuun loppupuolella. Haastattelut suoritimme tammi- ja helmikuun aikana 2016.

Nopea aikataulu opinnäytetyöprosessissa on ollut mielestämme antoisa, koska se on pakottanut intensiiviseen työskentelyyn. Työ eteni sujuvasti ja sai aikaan opettavaista keskustelua välillämme paljon. Olemme työstäneet opinnäytetyötä yhdessä sekä itsenäisesti. Työ vaati itsekuria ja aikataulutusta, mutta koimme itsellemme parhaaksi tavaksi tiukan aikataulun. Vähäiset opinnot kevätlukukaudella mahdollistivat loppurutistuksen.

Työparina olemme hyvin samanlaisia, mutta olemme pystyneet täydentämään toisiamme. Keskinäinen luottamus ja tiivis yhteydenpito ovat mahdollistaneet opinnäytetyön valmistumisen aikataulussa. Saimme jaettua työtä tasapuolisesti ja olemme tyytyväisiä toistemme työpanokseen. Opinnäytetyön työstäminen on kehittänyt ammatillisuuttamme ja vahvistanut osaamistamme lasten ja nuorten parissa tehtävästä moniammatillisesta työstä.

Olemme tyytyväisiä opinnäytetyömme aihevalintaan. Se on avartanut näkemyksiämme moniammatillisen työn tärkeydestä. Varhaiskasvatuksen näkökulman liittäminen opinnäytetyöhömmä mahdollisti lastentarhaopettajan virkakelpoisuuden suorittamisen. Mahdollisina tulevina lastentarhaopettajina saimme hyvän käsityksen päivähoidon tekemästä työstä lasten hyväksi sekä moniammatillisen yhteistyön haasteista. Meidän on hyvä myös tulevina sosiaalialan ammattilaisina tietää lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä moniammatillisesta yhteistyöstä sekä sen haasteista heidän työnsä näkökulmasta.

Olisimme toivoneet saavamme haastatteluun yhden ryhmän lisää päivähoitossa työskenteleviä. Päiväkoteja oli vaikea saada mukaan tutkimukseemme. Myös yhteisen ajan löytäminen usean työntekijän kanssa koitui haastavaksi ja siksi haastattelut venyivät odotettua pidemmälle. Lisäksi olisimme toivoneet saavamme tietoa yhteistyön toimivuudesta eri kaupunginosassa sijaitsevasta päiväkodista. Koimme kuitenkin, että saimme aineistoa riittävästi tutkimuksen toteutumista varten. Pohdimme, olisiko tutkimuksemme ollut kattavampi, jos tutkimusaineistossa olisi ollut mukana myös lastensuojelun perhetyöntekijöitä. Haastatteluteemat olivat toimivia ja antoivat vastauksen toivomaamme. Teemahaastattelu osoittautui hyväksi valinnaksi tutkimuksellemme. Kysymykset olivat avoimia ja herättivät haastattelutilanteissa keskustelua ja pohdintaa. Tarkentavien kysymysten avulla saimme täydennettyä aineistoa haluamallamme tavalla. Ryhmähaastattelun ammattikunnittain omassa työyksikössä koimme myös onnistuneeksi valinnaksi. Tämä loi avoimen ilmapiirin ja koimme, että työntekijät uskalsivat puhua totuudenmukaisesti.

Työmme avulla saimme molemmat osapuolet heräteltyä ajattelemaan yhteistyötä ja toivomme, että lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyö kehittyisi yhä paremmaksi. Yhteistyö osapuolien välillä on tärkeää lapsen edun kannalta. Tutkimustulosten perusteella osapuolet toivovat yhteisiä käytäntöjä ja pitävät yhteistyötä tärkeänä. Yhteistyön kehittämiseksi on siis olemassa hyvät lähtökohdat.

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan mielekäs ja antoi paljon uutta tietoa myös tutkimustyön etenemisestä ja sen työvaiheista. Olemme tyytyväisiä työn lopputulokseen ja sen onnistumiseen. Tiukasta aikataulusta huolimatta onnistuimme analysoimaan tulokset ja saimme ne koottua yhteen ennen palautusta.

Yhdeksi kehittämistarpeeksi nousi sosiaalityöntekijöiden suuri vaihtuvuus. Pohdimme, miten voisi vähentää sosiaalityöntekijöiden työn kuormittavuutta ja sitä kautta lisätä pysyvyyttä työssä. Koemme, että olisi tarpeellista lisätä henkilöstöresursseja ja siten saada laskettua yhden sosiaalityöntekijän asiakasmääriä, mikä mahdollistaisi parempaan paneutumiseen asiakkaan asioihin. Hyvän työnohjauksen katsomme tärkeäksi sekä työhyvinvoinnista huolehtimisen. Määrärahoista riippumatta lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä heidän kanssa tehtävästä työstä ei voida tinkiä. Määrärahoista

tinkiminen myös päivähoitossa luo haasteita. Ryhmäkoot ovat entistä suurempia, jolloin lasten erityispiirteiden huomioiminen vaikeutuu ja yksilöllisten tuen tarpeen antaminen hankaloituu.

LÄHTEET

- Ahopalo, Johanna 2011. Päivähoidon työntekijän lasta koskevan huolen käsittely osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -työ. Viitattu 25.1.2015
http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110390/urn_nbn_fi_uef-20110390.pdf
- Bardy, Marjatta, 2013. Lastensuojelun ytimissä. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy.
- Eriksson, Esa & Arnkil, Tom Erik 2012. Huoli puheeksi: Opas varhaisista dialogeista. Viitattu 25.1.2016
https://www.thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/huolen-puheeksi-ottaminen
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen: Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoidossa. Helsinki : Finn lectura.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Isoherranen, Kaarina 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 6.2.2016
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf
- Isoherranen, Kaarina; Rekola, Leena & Nurminen, Raija 2008. Enemmän yhdessä: moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Isopahkala, Heidi 2013. Päivähoidon ja lastensuojelun välisen yhteistyön kartoitus Nurmijärvellä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 6.2.2016
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/57508/Isopahkala_Heidi.pdf?sequence=1
- Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2001. Matkalla moniammatillisuuteen: Kuvauskohteena päiväkotii. Helsinki: WSOY.

Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007. Viitattu 6.2.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelulaki 2010/88, 12.2.2010. Viitattu 26.1.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812, 22.9.2000.

Viitattu 6.2.2016

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Latvala, Elina & Seppänen, Eeva-Kaisa 2015. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyön vahvistaminen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinnan toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Viitattu 6.2.2016

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87432/Latvala_Elina_Seppanen_Eeva-Kaisa.pdf?sequence=1

Porin kaupunki i.a. A. Lastensuojelu. Viitattu 25.1.2016

<https://www.pori.fi/perusturva/sosiaalijaperhe/lastensuojelu.html>

Porin kaupunki i.a. B. Varhaiskasvatus. Viitattu 25.1.2016

<https://www.pori.fi/sivistyskeskus/varhaiskasvatus.html>

Porin perusturvakeskus i.a. Lastensuojelun suunnitelma 2014–2016. Viitattu 17.2.2016

<https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/perusturva/jInZV Vun3/lastensuojelunsuunnitelma.pdf>

Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus: Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Riutta, Camilla; Silvennoinen, Saara & Tulla, Oona 2014. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Leppävaaran ja Espoonlahden alueilla. Laurea-ammattikorkeakoulu. Otaniemen toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 6.2.2016

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80413/Paivahoidon%20ja%20lastensuojelun%20yhteisty%20Leppavaaran%20ja%20Espoonlahden%20alueilla.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö i.a. Lasten hoitaminen. Viitattu 25.1.2016

<http://stm.fi/lasten-hoitaminen>

- Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 17.2.2016.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>
- Taskinen, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro
- THL 2014. Huolen puheeksi ottaminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2016.
https://www.thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/huolen-puheeksi-ottaminen
- THL 2015 A. Varhaiskasvatus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2015
<https://www.thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- THL 2015 B. Lastensuojelu. Lastenneuvolan käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2016
<https://www.thl.fi/web/lastenneivolakasikirja/lastenneurolatyon-perusteet/yhteistyotahot/lastensuojelu>
- THL 2016 A. Lastensuojelun tarpeen selvitys Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.thl.fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelutarpeen-selvitys>
- THL 2016 B. Lastensuojelun asiantuntija-apu ja asiantuntijaryhmä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 27.1.2016.
<https://www.thl.fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/lastensuojelun-asiantuntija-apu-ja-asiantuntijaryhma>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 19.1.1973. Viitattu 25.1.2016
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Viitala, Kaisu 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus: Erityisestä moninaisuuteen. Tampere: Tampere University Press.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelurunko

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Alkutiedot:

- työkokemus ja ammattinimike

- Kokemukset yhteistyöstä
 - mikä hyvää? mikä huonoa?

- Yhteistyön muodot

- Yhteistyön haasteet

- Yhteistyön kehitystarpeet

